

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

З КУРСУ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ» для магістрантів факультету культури і мистецтв

Галузь знань: **02 «Мистецтво»**
Спеціальність: 029 інформаційна, бібліотечна та архівна справа
024 хореографія
025 музичне мистецтво
026 театральне мистецтво; сценічне мистецтво
Кваліфікація: магістр

;

До Теми № 1. Педагогіка вищої школи як наука (2год.)

1. Опрацювати з магістрантами в аудиторних умовах (індивідуальні завдання) основні методи педагогічних досліджень: анкетування, рейтингу-модулю, соціометрії, метод вимірювання тощо на прикладі вивчення та аналізу результатів педагогічних досліджень, проведених соціологічними центрами, аспірантами та студентами-практикантами.

Завдання для самостійної роботи:

Розробити анкету-опитування студентів 2-3 курсу факультету з метою вивчення мотивації студентів до навчальної діяльності. Проаналізувати результати опитувань, вказавши на шляхи формування у студентів позитивної мотивації та оформити матеріали проведенного дослідження.

Література:

- Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. – К., 1998 .
- Закон України Про вищу освіту. *Голос України*, №148 (5898) 6 серпня 2014 р. Режим доступу 5.09.2014.
- *Кремінь В.Г.* Вища освіта і наука – пріоритетні сфери розвитку суспільства у ХХІ столітті // *Вища школа*. 2002. – № 4-5. – С.3-33.
- *Кремень В.Г.* Філософія освіти ХХІ століття. *Освіта України*. 2002. – 28 грудня.
- Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. Одеса, 2002.
- Рудницька О.П., Болгарський А.Г., Свистельнікова Т. Ю. Основи педагогічних досліджень.– К., 1998.
- Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Посібник. Київ, 2006.
- Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. Київ, 2006.

До Теми № 2. Розвиток університетської освіти в Україні та світі

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати виступ до одного з питань, які розглядаються в плані заняття, посилаючись на розвиток освіти в країні, яку студенти обирають самостійно.

2. Студенти можуть обрати для виступу і особливості розвитку одного з провідних університетів світу та України (порівняльний аспект).

Для цього потрібно засвоїти та використати у своєму виступі відповідні моделі університетської освіти, характеристика яких подана у лекції на тему «Розвиток університетської освіти в Україні та світі».

Моделі розвитку університетів: традиційна, або класична, модель (А.М. Алексюк, О.В. Третяк та ін.), раціоналістична модель університетської освіти (П.Блум, Р.Ганьє, Б.Скіннер та ін.), феноменологічна модель університетської освіти (А. Комбс, А. Маслоу, К.Роджерс та ін.), розвиваюча модель університетської освіти (Л.С. Виготський, В.В. Давидов, Д.Б. Ельконін, Л.В. Занков, В.В.Рубцов та ін.), модель Болоньї, Паризька модель, Оксфордська модель, модель університету як державно-відомчої установи. – 2 години.

Література:

- Вища освіта України і Болонський процес: Навч. пос./ За ред. В.Г.Кременя. Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2004.
- Корсак К. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів. Київ, 1997.
- Ковальчук Л.О., Ковальчук О. Б. Система освіти зарубіжних країн: Навч. пос. Львів, 2003.
- Кошманова Т.С. Розвиток педагогічної освіти у США (1960-1998 рр). Львів, 2000.
- Мещанінов О.П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: Монографія. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005.
- Педагогіка для громадянського суспільства //під ред. Кошманової Т.С., Брайнс. Львів, 2005.
- www.dialogs.org.ua
- www.osvita.org.ua

До Теми № 3. Психолого-педагогічні особливості студентів як суб'єктів навчання і виховання (2год.)

Завдання для самостійної роботи:

Підготувати відповідь на 3 питання “Криза пошуку близької людини”. Спробуйте через рефлексії, через вивчення проблеми особливостей психічного розвитку студентів окреслити механізми соціалізації. Це завдання допоможе вам як майбутнім педагогам замислитися та зрозуміти студентів, які знаходяться у кризовому стані пошуку близької людини.

Спробуйте пригадати свій стан у такому випадку (якщо мали такий досвід). Як потрібно діяти, на ваш погляд? Чим допомогти студентові(ці), якщо ситуації бувають психологічно-гострими, а

поведінка непередбачуваною? Чи може викладач-порадник допомогти вийти зі стану тривожності, депресії?

Література:

- Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Київ, 1998
- Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. Одеса: ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2002.
- Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Посібник. Київ., 2006.

До Теми № 4. Особливості навчального процесу у вищій школі (2год.)

Завдання для самостійної роботи:

Магістранти повинні визначитися з концепцією філософії освіти викладача у вищій школі. Потрібно обрати серед філософських течій (*прагматизм, конструктивізм, прогресивізм, біхевіоризм, реконструктивізм, соціал-реконструктивізм тощо*) одну та обґрунтувати особливості діяльності викладача за цією філософією. Акцентуйте увагу на принципах організації взаємодії зі студентами, відповідно до їхніх індивідуально-типологічних особливостей.– 1 год.

Підготувати проект побудови дидактики вищої школи, посилаючись на особливості філософських течій в освіті - *прогресивізму, прагматизму, конструктивізму, реконструктивізму,* а також ознайомитися з навчальними програмами викладання фахових дисциплін – 1 год.

Література:

- Кошманова Т.С. Розвиток педагогічної освіти у США (1960-1998 рр). Львів, 2000.
- Кремень В.Г. Філософія освіти ХХІ століття / В.Г. Кремень. *Освіта України*. 2002. – 28 грудня.
- Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі/ В.Г. Кремень. 2-ге видання. Київ: Знання, 2010.
- Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. Одеса: ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2002.
- Педагогіка для громадянського суспільства /Під ред. Кошманової Т.С., Брайнс. Львів, 2005.

- Філософія освіти XXI століття: проблеми і перспективи: Методол. семінар, 22 листопада 2000 р. Зб. наук. праць. Вип. 3 / За заг. ред. В. Андрущенко. Київ Знання, 2000. – 520 с.
- Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Посібник Київ, 2006.

**До Теми № 5. Основні класифікації методів навчання у вищій школі
(2 год.).**

Завдання для самостійної роботи

Студенти повинні бути готовими продемонструвати механізми дії методів навчання: бесіди, розповіді, пояснення, інструктажу, мозкового штурму тощо.

Література:

- Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Київ, 1998.
- Біляковська О.О. Дидактика вищої школи: навч. посіб./ О.О. Біляковська, І.Я. Мицишин, С.Б. Цюра. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013.
- Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. – Одеса: ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2002.
- Пехота О.М. Освітні технології. – К., 2001.
- П'ятакова Г.П. Технологія інтерактивного навчання у вищій школі. Навчально - метод. посібник. – Львів, 2008.
- Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Посібник, Київ, 2006.

До Теми № 6. Особливості проведення різних типів лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять на факультеті (2 год.).

Презентація проєкту: проведення фрагменту навчального заняття, розробленого магістрантами самостійно (“мікрвикладання”).

Студенти повинні визначитися з темою практичного заняття (за фахом) та підготувати фрагмент заняття із застосуванням в умовах аудиторії конкретного метода навчання (за вибором студента) – 2 години.

ІНДИВІДУАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Магістрантам потрібно зібрати матеріал та продумати структуру заняття на визначену тему (за вибором студента) – 10 годин.

Студенти можуть користуватися вимогами до написання конспектів, які є на сайті кафедри: <http://www.lnu.edu.ua/Pedagogika/indexukr.htm>

Література:

- *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої освіти України. Київ, 1998.
- *Кузьмінський А. І.* Педагогіка вищої школи.: Навч. Посібник. Київ, 2005.
- Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. Одеса: ПДПУ імені К. Д. Ушинського, 2002.
- *П'ятакова Г.П.* Технологія інтерактивного навчання у вищій школі. Навчально - метод. посібник. Львів, 2008.
- *Фіцула М.М.* Педагогіка вищої школи: Посібник, Київ, 2006.

Індивідуальне навчально - дослідне завдання

Оформити розгорнуті конспекти лекції та практично-семінарського заняття на самостійно визначену тему (за спеціалізацією магістранта).

До Теми № 7. Сучасні проблеми, шляхи та засоби виховання студентської молоді (2год.)

Завдання для самостійної роботи:

Магістранти повинні ознайомитися з книгами Г.Ващенко, О.Вишневського з виховання (за вибором студента) – 2 години:

Ващенко Г. Вибрані педагогічні твори. Львів, 1997.

Ващенко Г. Виховний ідеал. – Полтава, 1993.

Ващенко Г. Загальні методи навчання. Київ, 1997.

Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. (Ч. 2. «Сучасне українське виховання та розвиток особистості») Посібник. – Дрогобич, 2003.– С.190-596.

Література:

- *Алексюк А.М.* Педагогіка вищої освіти України. Київ, 1998.
- *Ващенко Г.* Виховний ідеал. Полтава, 1993.
- *Вишневський О.* Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник. Дрогобич, 2003.
- Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. Одеса: ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2002.
- *Фіцула М.М.* Педагогіка вищої школи: Посібник. Київ, 2006.

*До Теми № 8. Основи педагогічного менеджменту у системі вищої освіти
(2год.)*

Завдання для самостійної роботи:

Магістранти повинні ознайомитися із Законом України Про вищу освіту //Голос України №148 (5898) 6 серпня 2014 р. Режим доступу 5.09.2014. для обґрунтування проблеми:

- Структурно-функціональна модель вищого навчального закладу. Принципи управління вищим навчальним закладом.
- Структура управління ВНЗ. Органи громадського самоврядування у вищих навчальних закладах. Студентське самоврядування.

Література:

- *Алексюк А.М.* Педагогіка вищої освіти України. Київ, 1998.
- *Карамушка Л.М.* Психологія освітнього менеджменту. Київ: Либідь, 2004.
- *Крижко В.* Теорія і практика менеджменту в освіті. Київ: Освіта України, 2005.
- Психологія педагогічної діяльності та управління. Рівне, 2001.
- *П'ятакова Г.* Рольові, імітаційні ігри та їх застосування у навчальному процесі вищої школи: навч.- метод. посібник. Львів, 2005. – С.622-68.
- *Фіцула М.М.* Педагогіка вищої школи: Посібник, Київ, 2006

Індивідуальне навчально - дослідне завдання (40 годин)

Навчальний проєкт - портфоліо

(індивідуальне навчально-дослідне завдання студентів факультету культури і мистецтв)

Навчальний проєкт представляє портфоліо майбутніх викладачів вищої школи:

1. Написати рецензію на статтю за педагогічною тематикою.

Рецензія на статтю за педагогічною тематикою.

Магістранти мають можливість обрати для наукової рецензії статті, які присвячені *актуальним проблемам входження України до європейського освітнього простору, проблемам організації навчально-виховного процесу у вищій школі України в контексті сучасних змін.*

Матеріалом для рецензування потрібно обрати статті, які були опубліковані у Збірниках науково - педагогічних праць (2018-2022 рр.), Матеріалах міжнародних конференцій з педагогічної тематики, Вісниках

Львівського університету (за 2018-2022 рр.), у теоретичному та науково-методичному часопису “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору” (2018-2021).

До рецензії потрібно подати ксерокопію статті. *Оцінюється рецензія до 7 балів.*

2. Плани-конспекти лекційного та практичного заняття за темою, що обирається згідно навчальних планів студентів факультету культури і мистецтв.

Мета: розкрити особистісне бачення діяльності викладача через ознайомлення зі специфікою викладання навчальних курсів; підготовки до проведення занять різних видів та написання конспектів.

1). *Магістранти повинні зібрати матеріал та оформити конспекти до лекційного заняття.*

Важливо знати особливості лекційних занять, як форм навчання у вищій школі, та вимоги до їх проведення :

1). Потрібно створити психологічно-комфортну атмосферу взаємодії зі студентами, атмосферу співробітництва та спільного міркування.

2). Лектор повинен дотримуватися педагогічного такту, виявляти уважне, позитивне ставлення до студентів.

3). Він повинен дотримуватися принципів науковості та інформативності у викладанні, застосуванні сучасних наукових підходів.

4). Виклад основних положень має бути доказовим та аргументованим.

5). Лекція передбачає логічність, послідовність, системність висвітлення змісту навчальної інформації.

6). Пояснення, інтерпретація наукових положень мають бути доступними, ясними, чіткими.

7). До матеріалу лекції потрібно включати актуальні соціальні, моральні проблеми, інформацію, значущу для професійної діяльності, особистісного розвитку студентів.

8). Необхідно активізувати мислення студентів, спиратися на їхній життєвий досвід;

9). Навчальний матеріал лекції потрібно викладати емоційно.

10). Якість проведення лекції залежить і від застосування аудіовізуальних засобів та дидактичних матеріалів.

Зверніть увагу на чітку структуру лекції. Процес організації лекцій складається з трьох частин: **вступна, основна, заключна.**

У вступній частині викладач:

- встановлює контакт з аудиторією: вибір пластичної пози, доброзичливої міміки, жестів відкритості до аудиторії, середнього рівня мускульної мобілізації; позбуття просторових, термінологічних

бар'єрів; показ особистого позитивного психо-емоційного стану і готовності до взаємодії; встановлення позиції "Ми";

- налагоджує зв'язок з пройденим навчальним матеріалом і новою інформацією, визначає її місце у системі тем, розділів навчального курсу; прогнозує її подальший розгляд;
- повідомляє тему лекції, створює у студентів позитивну установку на її вивчення;
- визначає основні питання, що будуть розглядатися під час лекції; повідомляє і дає коротку характеристику основної рекомендованої літератури;
- захоплює увагу студентів шляхом творчого поєднання різноманітних методичних прийомів: коротка емоційна розповідь про реальні події, історії з власного життя, цікаві факти тощо; виявлення новизни навчальної інформації (показ таких сторін, що перевищує очікування студентів); демонструє власний інтерес до теми, переживань, думок.

Вступна частина не повинна займати багато часу, лише 5-6 хв. Але від початку залежить подальший хід лекції. Головне завдання викладача на цьому етапі – залучення студентів до лекції, психологічна підготовка їх до сприймання основного навчального матеріалу. Зазначені етапи вступної частини є взаємопов'язані; дотримуватися їх варто в довільній формі; деякі з них діють одночасно.

Основна частина лекції тісно поєднана із вступною. Перехід до неї іноді є непомітним для студентів. Для організації активного сприймання ними нової навчальної інформації викладач може:

- поставити питання на яке нема готової відповіді, але яке загострює увагу;
- запросити студентів до повідомлення своїх міркувань щодо конкретних ідей;
- зробити екскурс в історію розвитку явищ, понять, що розглядаються на лекції;
- шляхом методу "мозкової атаки" стимулювати студентів до обміну, ідеями щодо визначеної викладачем проблеми.

Основна частина лекції є важливою частиною та тривалішою у часі. В цій частині викладач висвітлює зазначені на початку лекції питання, обґрунтовує необхідні теоретичні положення. Відповідно до сутності кожного питання викладач обирає доцільні методи, прийоми у єдності з необхідною формою викладу.

Впродовж *основної частини* викладач використовує такі ідеї:

- у процесі організації сприймання студентів спрямовує розвиток їхніх уявлень на виокремлення суттєвих (критеріальних) ознак явища, поняття;
- постійно дбає про адекватне розуміння слухачами навчальної інформації шляхом пояснення, інтерпретації суттєвих ознак явища,

розгляду їх у різних виявах, поєднуючи методи, прийоми формування мислительних дій студентів (аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії, порівняння, розрізнення, узагальнення тощо);

- постійно контролює рівень розуміння, осмислення студентами навчального матеріалу шляхом візуального контакту з аудиторією, постановки питань: “Ваша думка?”, “А чому...?”, “Що краще...?”;
- у процесі висвітлення кожного питання розмірковує разом зі студентами про його об’єктивну і суб’єктивну значущість, зв’язок з професійною і практичною діяльністю;
- визначає різні альтернативні підходи, теорії розгляду понять, явищ, спонукає студентів до самостійної оцінки, вибору цих підходів;
- слідкує за логікою власного викладу, обґрунтування положень, міркування, мовлення; застосовує різні методи логічної побудови змісту навчальної інформації (індукції, дедукції), проте дбає про системність, послідовність, наступність у висвітленні; кожне положення аргументує, підтверджує;
- стимулює активне слухання та участь студентів в оволодінні знаннями, залучає їх до обговорення теоретичних положень, ідей, актуалізації власного життєвого досвіду;
- постійно підтримує психологічно-комфортну атмосферу під час лекції, контакт зі студентами: уникає жорсткого контролю, проте підтримує порядок; відгукується на висловлення студентів, їхні питання; показує розуміння внутрішнього стану студентів;
- постійно підтримує і розвиває інтерес студентів до навчального матеріалу, позитивну мотивацію процесу пізнання, пошуку.

У заключній частині викладач робить висновки до заняття, мотивує студентів питаннями, які допомагають з’ясувати, чи всім зрозуміла тема заняття

Емоційність викладу залежить саме від культури мовлення педагога. Воно повинно бути образним (наявність метафор, порівнянь, фразеологізмів, синонімів тощо), літературним, позбавлених русизмів, побутових слів. Через інтонацію викладач може виокремлювати важливі положення, думку, яку хоче донести студентам.

Дикція педагога повинна бути виразною, чіткою, зрозумілою. Говорити доцільно голосно, періодично змінюючи його тембр для концентрації уваги студентів, виокремлення необхідних ідей, показу педагогом власного ставлення до змісту його емоцій, коли це необхідно.

Важливою є *постановка проблемних питань*, які потрібні для залучення студентів до співпраці з викладачем з метою розгляду, висвітлення наукових положень. Необдумані питання для дискусій, діалогу зі студентами, стимулювання їхньої активності можуть бути шкідливими.

Варто використовувати *імпровізацію* під час лекції, але це не означає – говорити що-небудь без сенсу і мети. Імпровізація необхідна

для розвитку міркування студентів, опори на їхню думку та розгортання цієї думки у напрямі завдань лекції.

Від *темпу лекції*, який слід цілеспрямовано регулювати, значною мірою залежить увага сприймання, розуміння, активність, поведінка студентів. Повільний темп викладу застосовується для запису студентами інформації, її осмислення, акцентування викладачем уваги слухачів на суттєві, критеріальні ознаки явищ, значущі положення. Для першокурсників темп лекції також повинен бути дещо повільним, менше ніж 50-60 слів в хвилину. Для старших курсів швидкість мовлення повинна зростати. Загалом варто обирати середній темп, лекцію не можна перетворювати у диктування змісту.

Ефективність лекції значною мірою залежить від *емоційного стану* викладача, психічної готовності до її проведення. Незалежно від настрою педагог приходить в аудиторію привітним, радісним, орієнтованим на працю. Навіть, якщо у Вас негативне самопочуття, відсутнє бажання взаємодіяти зі студентами, саморегуляція свого стану перед тим, як відкрити двері аудиторії, є обов'язковою. Створення позитивної установки на ефективне проведення лекції є важливим засобом успіху.

Майстерність лектора визначається його умінням демонструє педагогічний такт, повагу до студентів, толерантність. Без контролю імпульсивності емоцій неможливо досягнути цілеспрямованого керівництва процесом. Педагог не має права виявляти гнів, бурхливе роздратування, вдаватися до криків. Проте він повинен бути щирим по відношенню до студентів, здійснювати контроль за порядком, дисципліною під час лекції.

Педагог не стане авторитетним для студентів, якщо він ігнорує їхню поведінку, дисципліну під час лекції. Замість критики, пригнічення особистості таких студентів доцільно ненав'язливо залучати їх до участі в обговоренні питань, повідомленні власних міркувань, тобто не давати їм можливості бути відсутнім під час лекції.

Важливо пам'ятати, що сучасний студент прагне спілкуватися з таким педагогом, який володіє культурою поведінки, поважає студентів, розуміє їхні самопочуття, є відкритим до їхніх думок. Водночас він повинен бути справжнім вченим, розумним співбесідником, компетентним фахівцем, впевненим у своїх силах, вимогливим до себе і до студентів.

Оцінюються конспекти до 5 балів.

2). Готуючись до **семінарського заняття**, яке є одним із основних видів практичних занять у сучасному ВНЗ, студнти повинні ознайомитися з його особливостями. Слово «семінар» походить від латинського *seminarium* — розсадник. переносно – “школа”) – це особлива форма навчальних практичних занять, яка полягає у самостійному вивченні студентами за завданнями викладача окремих питань і тем лекційного

курсу з наступним оформленням навчального матеріалу у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень тощо. Застосування цього слова для назви заняття ймовірно пов'язане з функціями знань, які передаються («засіваються») викладачем своїм студентам. Семінар призначається для поглибленого вивчення тієї чи іншої дисципліни і оволодіння її методологією. Його основна мета — забезпечення студентам можливостей оволодіти навичками і вміннями використання отриманих на лекціях теоретичних знань в межах обраної спеціальності.

Основними дидактичними цілями їх проведення є:

забезпечити **педагогічні умови** для поглиблення і закріплення знань студентів з основ даного курсу, набутих під час лекцій та у процесі вивчення навчальної інформації, що виноситься на самостійного опрацювання;

спонукати студентів до *колективного творчого обговорення* найбільш складних питань навчального курсу, активізація їх до самостійного вивчення наукової та методичної літератури, формування у них навичок самоосвіти;

оволодіння *методами аналізу фактів, явищ і проблем, що розглядаються та формування умінь і навичок до здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності.*

Семінарські заняття виконують такі **основні функції**:

- *навчальну* (поглиблення, конкретизацію, систематизацію знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару);

- *розвивальну* (розвиток логічного мислення студентів, набуття ними умінь працювати з різними літературними джерелами, формування умінь і навичок аналізу фактів, явищ, проблем тощо);

- *виховну* (патріотичне виховання, виховання економічної, екологічної культури і мислення, прищеплення інтересу до вивчення конкретної дисципліни та до фаху, формування потреби здорового способу життя тощо);

- *діагностично-корекційну* (контроль за якістю засвоєння студентами навчального матеріалу, виявлення прогалин його засвоєнні та їх подолання) та ін.

Отож, визначаючи **методичну концепцію** організації і проведення семінарських занять, слід виходити з того, що:

- 1) під час вивчення різних дисципліни студенти повинні засвоїти їх **провідні ідеї** (зміст понять, положень, законів, теорій та ін.); знати галузі їх використання; вміти застосовувати набуті знання, вміння й навички під час вивчення фахових дисциплін, у майбутній практичній діяльності тощо;

- 2) до семінарських занять ставляться **загально дидактичні вимоги** (науковість, доступність, єдність форми і змісту, забезпечення зворотного зв'язку, проблемність та ін.);

- 3) у методиці проведення семінарських занять є **певні особливості**, зумовлені логікою викладання конкретної дисципліни;
- 4) необхідно забезпечити високий рівень **мотивації** (вивчення теми слід розпочинати із з'ясування її значення для засвоєння даної чи інших дисциплін, у майбутній професійній діяльності тощо);
- 5) дотримання принципу професійної спрямованості та здійснення різнорівневих міжпредметних зв'язків з іншими дисциплінами, практичним навчанням забезпечує формування єдиної системи знань умінь та навичок студентів;
- 6) важливим є також формування професійної культури і мислення;
- 7) у процесі проведення семінарського заняття необхідно забезпечувати органічну єдність теоретичного і дослідницько-експериментального пізнання;
- 8) семінарські заняття мають гармонійно поєднуватися з лекційними, практичними і лабораторними заняттями та самостійної роботою студентів.

Відмінною особливістю семінару як форми навчальних занять є: активна участь самих студентів у з'ясуванні сутності проблем, питань, що були винесені на розгляд; викладач надає студентам можливість вільно висловлюватися під час розгляду питань, що винесені на обговорення, допомагає їм вірно будувати свої міркування; така навчальна мета семінару вимагає, щоб студенти були добре підготовлені до заняття; якщо студенти не підготовлені до заняття, то семінарське заняття перетворюється у фронтальну бесіду (викладач задає питання, студенти відповідають на них).

Існує багато різновидностей семінарських занять, які відрізняються як за змістом, так і за формою організації роботи. У процесі проходження практики під час викладання тої чи іншої дисципліни рекомендується використовувати види семінарських занять, які проводяться в різних формах: *розгорнута бесіда за повідомленим планом; невеличкі доповіді студентів з теми семінару з наступним обговоренням; повідомлення студентів з теми; заслуховування рефератів тощо. Студенти, що виступають по черзі, демонструють свої знання.* Недоліком такого заняття є імовірність недостатньої активності частини студентів.

Інтелектуальній активності студентів сприяє організація семінару у вигляді **«круглого столу»**. За такої форми занять учасники семінару діють ближче до реальних умов сучасного професійного спілкування на виробництві, привчаються до колективного висловлювання і прийняття рішень.

Іншою формою організації семінарського заняття, яка є адекватною моделлю спілкування людей у колективі, є **семінар-дискусія**. Під час такого заняття через діалогічне спілкування обговорюються і розв'язуються теоретичні і практичні проблеми курсу. Беручи участь у

дискусії, студенти вчаться виражати свої думки, відстоювати свої погляди, аргументовано спростовувати хибну, з їхньої точки зору, позицію.

Семинар на старших курсах поступово готує студентів до **спец-семинару**, який має за мету формувати дослідницький підхід до навчального матеріалу стосовно окремих проблем науки. Спецсеминар, яким керує авторитетний спеціаліст, набуває змісту наукової школи. Ця форма роботи привчає студентів до колективного мислення і творчості, розкриває для них перспективи і можливості участі в дослідженні наукових проблем.

Семинари-бесіди – найпростіша форма семинару, побудована на основі *евристичної бесіди* (студенти дають відповіді на запитання, що мають проблемний характер і вимагають творчого, продуктивного мислення, як-от: “Чому ...?”, “Як Ви вважаєте...?”, “Чим можна пояснити... ?” тощо); на основі *дискусії* (від лат. *розгляд, дослідження*) є вищим рівнем евристичної бесіди; найбільш поширеними і ефективними є: “*круглий стіл*”, *форум, дебати, симпозіум*.

Семинари-симпозіуми базуються на обміні думками між усіма учасниками, що привчає студентів самостійно мислити, сприяє розвитку аналітичних навичок, розвиває здатність до виваженої аргументації, обстоювання власної точки зору, адекватно оцінювати себе та поважати думки інших) Семинар може проводитися також шляхом розгляду питань у вигляді невеликих *доповідей* студентів та подальшого *обговорення* учасниками семинару.

Семинари **з використанням ігрових ситуацій** проводяться у формі *пізнавальної гри* за типом телевізійних ігор (наприклад: “Що, де, коли?”, “Брейн-ринг”, “КВК” та ін.); ефективним різновидом є *рольові ігри*, що проводяться у формі *наукових конференцій* (на них студенти-доповідачі виступають у ролі *експертів* з того чи іншого питання; їхні доповіді рецензуються і оцінюються групою рецензентів – до 3-х чоловік); студенти, які незгідні з деякими положеннями, висвітленими у доповідях експертів, виступають у ролі опонентів; веде конференцію студент-головуючий, який надає слово усім учасникам гри, підводить підсумки після кожної доповіді, організовує обговорення тощо). Різновидом рольових ігор є *прес-конференції* (студент, який виконує роль *прес-секретаря* веде конференцію; студенти-журналісти ставлять запитання експертам з проблем, що винесені на розгляд семинару)

Наукові семинари характеризуються високим рівнем узагальнення знань, умінь, навичок; дидактичні цілі і завдання цього заняття реалізуються шляхом *заслуховування* і широкого *аналізу* звітів студентів про проведену науково-пошукову роботу. Часто вони проводяться у формі наукових конференцій; на них студенти виступають з доповідями, у яких висвітлюють результати виконаної ними науково-пошукової роботи, підготовки до студентських наукових конференцій тощо

Міжпредметні семінари проводяться одним або різними викладачами; на них обговорюється навчальна інформація, яка є предметом вивчення декількох дисциплін.

Оцінюються конспекти до 10 балів.

Загальна сума балів за проєкт - портфоліо – 17 балів, якщо повністю виконані всі вимоги до написання проєкту.

Рекомендована література

Базова

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої школи. Історія. Теорія. Курс лекцій: модульне навчання : навч. посіб./ А. М. Алексюк. Київ : ІСДО, 1993.
2. *Біляковська О.О.* Дидактика вищої школи: навч. посіб. / О.О. Біляковська, І.Я. Мицишин, С.Б. Цюра. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013.
3. *Галузинський В.М., Євтух М.Б.* Основи педагогіки і психології вищої школи / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. Київ, 1995.
4. *Дроздова І.П.* Навчальний посібник із курсу “Методика викладання, педагогіка та психологія вищої освіти”/ І.П.Дроздова. – Харків: ХНАМГ, 2008.
5. *Кузьмінський А.І.* Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А.І.Кузьмінський. Київ, 2005.
6. *Мороз О.Г.* Педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб. / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко; за заг. ред. О.Г. Мороза. Київ. НПУ 2003.
7. *Ортинський В.Л.* Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ.навч. закл.]/ В.Л. Ортинський. Київ: Центр учбової літератури, 2009.
8. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. Одеса: ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2002.
9. П’ятакова Г. П. Тенденції дидактичної підготовки магістрів філологів в університетах країн Вишеградської групи: монографія. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 496 с.
10. Філософія освіти XXI століття: проблеми і перспективи: Методол. семінар, 22 листопада 2000 р. Зб. наук. праць. Вип. 3 / За заг. ред. В. Андрущенко. Київ: Знання, 2000.
11. *Фіцула М.М.* Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. Київ, 2006.
12. *Чернілевський Д.В.* Педагогіка та психологія вищої школи/ Д.В. Чернілевський, В.І. Томчук. Вінниця: Вінницький соціально-економічний інститут Університету Україна, 2006.
13. *Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М.* Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. Київ, 2006.

Допоміжна

1. *Андрущенко В.* Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть / В. Андрущенко. *Вища освіта України*. 2001. – № 1. – С 11–17.
2. *Галузинський В.М., Євтух М.Б.* Педагогіка: теорія та історія / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. Київ, 1995.

3. Вишневецький О. Теоретичні основи педагогіки/ О.І.Вишневецький. Дрогобич, 2001.
4. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки/ О.І.Вишневецький. Посібник. Дрогобич, 2003.
5. Ващенко Г. Вибрані педагогічні твори / Г. Ващенко. Львів, 1997.
6. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. Полтава, 1993.
7. Ващенко Г. Загальні методи навчання / Г. Ващенко. Київ, 1997.
8. Ідея університету : антологія. Львів, 2002.
9. Корсак К. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів/ К. Корсак. Київ, 1997.
10. Кремень В.Г. Філософія освіти XXI століття. *Освіта України*. 2002. – 28 грудня
11. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи: Навч. посібник. Київ: Видавн. дім “Слово”, 2015.
12. Мещанінов О.П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні / О. П. Мещанінов. Монографія. Миколаїв, 2005.
13. Пехота О.М. Освітні технології / О. М. Пехота. Київ, 2001.
14. П’ятакова Г.П. Технологія інтерактивного навчання у вищій школі : навчально - метод. посібник / Г. П. П’ятакова. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008.
15. Сайт Львівського національного університету імені Івана Франка. Стратегія 2021–2025 URL: <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/strategy-2021-2025.pdf>.
16. Савельєв В. П. Вища освіта України у проблемній ситуації XXI ст.: соціологічний аналіз // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Серія “Соціологія. Психологія. Педагогіка”. – Вища освіта України – Додаток 4, том II (14). – 2009.– Тематичний випуск №3 “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”. – С. 6–12.
17. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне: Овід, 2012. – 352 с.
18. Сова М О. Проблеми розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграції // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Серія “Соціологія. Психологія. Педагогіка”. Вища освіта України. – Додаток 4, том II (14) – 2009 р.– Тематичний випуск №3 “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”. – С. 113–117.

Законодавчі документи про освіту

1. Концепція організації підготовки магістрів в Україні за спеціальностями та освітніми програмами. URL: <https://pon.org.ua/socialny-zahyst/studentski-pytannja/414-zatverdzheno-koncepciju-organizaciyi-pidgotovki.html>.

2.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12>.

3.Постанова Кабінету Міністрів України N 507 від 24 травня 1997 р. «Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP970507.html.

4.Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 №1556-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

5.Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № № 2145-VIII. URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/list/1>.

6.Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір: Наказ МОНУ № 998 від 31.12.2004 р. URL: <http://www.mon.gov.ua/images/education/average/topic/rozv/knc.doc>.

7.Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%>

Розробила

проф. П'ятакова Г. П.